

א. "הרבה ילדות שמנות משתוללות בתוך קצפת מתוקה"

לפני כמה שנים פירסם המשורר יהודה עמיחי רומן גרוטסקי בשם "מי יתנני מלון". באמצעות משוררת צעירה בשם זיוה, חושף עמיחי בספרו את המגננון המסעיל גל בלתי-נדלה של המשוררות, המכסות חדשות-לבקרים את עמודי הסיפורים. בתקופת תנוות ובכתיבה-העצת הסיפוריים. בסרקא-זם הסר-תקדים בסיפורת העיברית מלגלג עמיחי על אותן עקרונות-בית הממלאות מחברות-שירה בשעות-הפנאי שלהן, ומת-אמנות להמחיש לקוראיהן את התחושה שהן מקריבות את גופן לאפולו, אלה-השירה היווני.

את הטכניקה של סיגנון זה מתאר יהודה עמיחי בסיפורו: "זיוה רשמה את השיר הקטן על האוטומאט בניסעה, ובו מסופר כי האוהבים הם זה לזה כאוטומאטים ציב-עוניים, שופעי כל טוב, ועל האהובה שאומרת: הטל בי את מטבעך ואשפיע לך משיפעי הכמוס, אמרתי לה, בצאתנו מן המלון, שבעוד שבוע נשלח מספר שיר-רים לתלאיבי כדי שיספיק עורר-העיתון להדפיסם כתגלית השנה, בגליון ג'יהפסח, החלטנו שלא תכתוב עליהם את שם-המישפחה אלא רק זיוה.

"אדומה מלמטה / צהובה מעל, / שמש עגוריים / מנסרת ברם עד אהבה. / כל מה שנקרע / יוחלף בשלם, / אני שוב ילדה קטנה / שמלבישים אותה / כדי הבצת לגן." אמרתי לה ששיר זה, אשר הביע את מה שעבר בינינו הבוקר, יהיה סוד וחידה לאחרים...

"מידי נולד אצלנו הרעיון של כתיבת מחזור-שירים קטן והינני: שירי דוגמנית: "יש לי גולת / מה אהבנו נותן לי / לעמוד כך / בקור / בתוך דיגלי / שימלתי..." זיוה צימצפה שיר שני בשם "דוגמנית" באבל: "שמלתי מורדת / להצניחה-תורן, / קולות של תופים עוממים / במיצע-אבל, כך הולט לבני... מיני מברת / בטלפון / גופה מתנועע / ממש נשגלת בחוס / שיחה מלמטה. / (שיחה ישירה) / גופה מרכזיה מוזממת / עם הרבה תקעים / עליים / וריסים עצבניים... זה הכל שלי, / לזרים הכניסה אסורה / שימלתי וידיי די / ליטופי חיות ואיוושו סודות / תחתוני שלי, זה הכל שלי. / אני / הרבה ילדות שמנות / משתוללות בתוך קצפת מתוקה / ורודה בפינוק מיילל / ובגלישת ציפוף בגופים / רטובים..."

כמו ספרים מועטים אחרים, שנועדו מסיבועם להשפיע ולא להשפיע, כן גם סיפורו של יהודה עמיחי, הוא לא השפיע על כל משוררות-הבוסר והבשיל קודם שחפרסמנה את פרייהוללה, וגם לא על עורכי הדפוס-הסיפוריים, וכתיבה-העצת, הממשיכים לפרסמן עד עצם היום הזה. וכדיברי יהודה עמיחי: "הרבה ילדות שמנות משתוללות בתוך קצפת מתוקה" וחוטאות את שם השירה לשוא.

ב. "כך היתה כותבת אימו של ביאליק"

בתהליכים סיפוריים-תרבותיים יש לי-עיתים מסממני הסולטיקה החברתית. בי-שנים 65-1955, התבססה בשירה העיבר-רית מגמה, שמייצגיה היו נתן זך, יהודה עמיחי, דויד אבידן, דליה רביקוביץ ועוד משוררים שהתרכזו סביב כתבי-העת עכשווי. במקביל למגמה זו דעכה שירת דור הפלמ"ח, מבלי שתותיר מאחריה אפיי-

דליה רביקוביץ

זוהר

המשוררות

לן רמץ של שירה. המגמתיות השירית של משוררי עכשווי יצרה קרקע לצמיחתה של שירה לא-ערכית, שירה נטולת-משמ-עות, אשר כל שנדרש ממנה היה שתיעשה מצירוף מילים בשפה העיברית. כך דרך מאן מילחמת-שתי-הימים, כי כוכבי-שביט, נדה של משוררת ירושלמית ממאה-שערים בשם זוהר, שהתוותה קן חדש לשירה נשים מתקתקה, שופעת סמ-לים יהודיים חסרי-ערך. מעין תערוכת של תודעה-יהודית ותודעה-שירית בהרזים ובמישקלים. אחד המבקרים, שהתלהב מ-שירתה של זוהר, הוזדו וכתב בביקורתו כי אחד מספריה: "כך היתה כותבת אימו של ביאליק, אם היתה כותבת שירה" - מישפט שאין בו ולא-כלום על שירתה של זוהר, וגם לא על המבקר שכתב אותו.

כך, באווירה של ריקנות-שירית הפכה זוהר מיתולוגית היה של עורכי כתיבה-סיפוריים ודפים סיפוריים למיניהם. אחרי משוררות כרחל, אסתר ראב ולאה גולדברג, החלו מתפרסמים בנוף הסיפורי שנים שירים כמו: "אם נפשי על צידה שוכב / עטופה בקוריה / מגורשת ממע-שים... קיומי הרועד הנידף ברוח / טעון, קימוי העצום וההוילי / של אוקיאנוס (סימן קריאה 2)..."

בעוד שיריה של זוהר קריאים, למרות היותם חסרי כל משמעות מעמיקה, הרי שירת צאצאותיה המשוררות בלשון העיבר-רית, הגיעה לתהומות הסיפוריים. הברי-לטת שבהן היא משוררת בשם רבקה מרים, שחוויתיה הנשיות-אלוהיות הן: יודו והשונמית שכבו בשניים / ואני רציית להיות בינותם / וידי השקופה / היה השונמית עברה בכשרי ולא פרעה בו / וביטנה הבלנה נגעה בידי (קשת סימן 2)..." ובשיר אחר: "בנעלו הקשה הוא מגרד את שוקי / ושוקי מתכסות אדמה יבשה. / רוצה אני לקנן בחוזה... והחול היה דק / והוא צעק / ושדיה ננעצו לתוך המלחה (קשת סימן 2)..." ולאחר חוויות מרטיטות שכאלה, מגיעה רבקה מרים לשיא חווייתה השירית: "ואו / התרתי

לן רמץ של שירה. המגמתיות השירית של משוררי עכשווי יצרה קרקע לצמיחתה של שירה לא-ערכית, שירה נטולת-משמ-עות, אשר כל שנדרש ממנה היה שתיעשה מצירוף מילים בשפה העיברית. כך דרך מאן מילחמת-שתי-הימים, כי כוכבי-שביט, נדה של משוררת ירושלמית ממאה-שערים בשם זוהר, שהתוותה קן חדש לשירה נשים מתקתקה, שופעת סמ-לים יהודיים חסרי-ערך. מעין תערוכת של תודעה-יהודית ותודעה-שירית בהרזים ובמישקלים. אחד המבקרים, שהתלהב מ-שירתה של זוהר, הוזדו וכתב בביקורתו כי אחד מספריה: "כך היתה כותבת אימו של ביאליק, אם היתה כותבת שירה" - מישפט שאין בו ולא-כלום על שירתה של זוהר, וגם לא על המבקר שכתב אותו.

כך, באווירה של ריקנות-שירית הפכה זוהר מיתולוגית היה של עורכי כתיבה-סיפוריים ודפים סיפוריים למיניהם. אחרי משוררות כרחל, אסתר ראב ולאה גולדברג, החלו מתפרסמים בנוף הסיפורי שנים שירים כמו: "אם נפשי על צידה שוכב / עטופה בקוריה / מגורשת ממע-שים... קיומי הרועד הנידף ברוח / טעון, קימוי העצום וההוילי / של אוקיאנוס (סימן קריאה 2)..."

בעוד שיריה של זוהר קריאים, למרות היותם חסרי כל משמעות מעמיקה, הרי שירת צאצאותיה המשוררות בלשון העיבר-רית, הגיעה לתהומות הסיפוריים. הברי-לטת שבהן היא משוררת בשם רבקה מרים, שחוויתיה הנשיות-אלוהיות הן: יודו והשונמית שכבו בשניים / ואני רציית להיות בינותם / וידי השקופה / היה השונמית עברה בכשרי ולא פרעה בו / וביטנה הבלנה נגעה בידי (קשת סימן 2)..." ובשיר אחר: "בנעלו הקשה הוא מגרד את שוקי / ושוקי מתכסות אדמה יבשה. / רוצה אני לקנן בחוזה... והחול היה דק / והוא צעק / ושדיה ננעצו לתוך המלחה (קשת סימן 2)..." ולאחר חוויות מרטיטות שכאלה, מגיעה רבקה מרים לשיא חווייתה השירית: "ואו / התרתי

עליו / מפני הורה. זו אני (קשת סימן 2)..." בגל שירה זה מצויות עוד משוררות רבות שאינן מוכנות להרפות מאפולו, והן מתמכרות לנשיות המסורתית, כמו ורדה גינוסר: "ופתע היינו אימהות / קטנות-אמונה, קהל / נרעדות מול סרטים / רוטטים שרטים בצלוליד... אשת בבשר אחותה אחזה, / חילורעדה, והרכנת / הראש ברחם התרוקנה (קשת סימן 2)..." אם שירת חייבת להיות הגל העובר לפני המחנה, הרי המיסמוס השירי הוז עלול להצמיד רגשות נשיים לעבר הרחוק, באור תה חוברת, קשת (סימן 2), מצוי שיר של משוררת נוספת. עליזה שנהר, המגלה את ד"ר פרויד וכותבת: "הוי, אידיפוס מלך / גולה, דינדוג נמלים / בעיניך, חידת הספינסק / פתרת הוי, אידיפוס מלך..." זה שלמטרות חריזה הופך המלך אדיפוס ל"הוי, אידיפוס..." אינו תרומה מכובדת לשירה העיברית.

גם אם זלדה כותבת, כדיברי המבקר, כאמו של ביאליק, קשה לומר שכל המ-שוררות הללו כותבות כמו היו בנותיו של ביאליק.

ג. "מגביהות זרת-לב אל אוזן"

גל המשוררות והשירים, התוקף את המוססים הסיפוריים ואת כתיבה-העצת הממומנים, מייצג אוירה תרבותית של טלאי-תרבות על טלאי-תרבות, תוך נטייה צינית של עורכים למלא את כליה-ביטוי שבבעריכתם בסימני-דפוס רצופי ריקנות. במצבורי המללה-הסיפורית הוז קשה לבור את המרץ מן התבן, והשירים הטובים הופ-כים מרץ לפני-ירות.

יש בכל משוררות שכותבות שירים טובים מבלי להיעזר בחצאיהן, משוררות שאינן נחפזות לפרסם שיר במוסף של יום שישי, שיר כמו מה קורה של דליה רביקוביץ ואמר יותר מאלף שירים של את משוררות אחרות, מבלי שיעטוף את עצמו בחינחונים והתחסודיות של אשה: "ראובן מלכה / תפס רובה-סער, / מה קורה לנו / עם הגשם הראשון חילקו אותות-כבוד / למתי שלא-י-אמנו, / עם הגשם הראשון עלה עוד מארב / על מוקש תוצרת צ'כיה / ובסכך נחבאים חבלנים שאומנו / בספון וייטנאם. / מה קורה לנו / סיפורי-גבורה שוכו בציונים / מנפצים את דמיו-ננו. / מה קורה / אנשים שנפלו באביב שעבר / נדמים כבני אלף שנים, / במידבר עליידי רפח / עם צמח תמר. / כמה מזור..." (מתוך הספר-השלישי).

משוררת אחרת שאינה זקוקה לאבירי-נשיותה היא יונה וולך, הכותבת בשיר לב אכזרי (מתוך סירה שני גנים): "לבבות קטנים אדומים / באים בטורים מן השמש / נוחתים לב לב על אבנע ורת / לא אשה מבוגרת דלתיים, / כאחת מגביהות זרת-לב אל אוזן / ומצוותת להמיה דקיקה צלולה: / אני לב הפינה, בחון לאור / קורן מחלומות עלומים חזיר-קים. / נשים דלתיים בגיל-העמידה / בשמלות-כותנה ועקבים משופשפים. באם תזכורנה, ודימעותיהן / מילואים לחסך, / מבשלות ארחה מזורנאל לערב / קונות כחונת-לילה חדשה, לאחנה / מושכות זמן מבעלים חסושים..."

מאחר ששנת האשה הבינלאומית תמה, הגיעה העת העורכים הסיפוריים ישקלו שירה בתחאם לערכה הסגולי, ולא בהתי-אם למין. ואם אין שיר מקורי טוב שנכתב בעיברית, ניתן גם לתרגם שיר מלועזית. פירסום שיריהן של משוררות שאינן, מג-ביהות זרת-לב אל אוזן" תורם א-רירק לאטימות התרבותית.

דניאל כהן-שגיא, בין שאר אורחיה-הכבוד במסכת-הקוקטיל היו גם משה שמיר ומרים ברנשטיין-כהן. אגב, המהדורה הראשונה של ספר אחר של כהן-שגיא ב'11 בליה אני כותב לך, שראה-אור בתרגום גרמני בגרמניה לפני זמן-מה, אולה מן השוק. **ברוך הפין**, הלוח המולים החודשיים בארץ בשנות ה'50' ומעורכי כתבי-העת עכשווי, שהתמחה עד כה בחוצאה-אור של סיפורי-שירה מאת משוררים כיהודה עמיחי (עכשווי ובימים האחרים), **דויד אבידן** (סיכום-ביניים) ו**אהרון אפלפלד** (עשן), הוציאו-לור בימים אלה ספר תפילות ותשבחות בכותרת אימרי הפין. הספר הוא אנתולוגיה של מיררשים וכתיבי-מיסטיקה, שפורסמו על-ידי בני-מישפחתו של חפץ משך דורות רבים. בין הספרים הנכללים באנתולוגיה: מטע הר"ר פתחיה לארצות רחוקות עד נהר הסמבטיון, ומעשה הנמלה המיוחס לשלמה המלך. **בהוצאת אחיאסף ראהיאר** הספר מדיטאציה טרנסצנדנטאלית, שהינו הספר המוסמך ביותר שיצא עד כה בעיברית בנושא זה. **דן אלמגור**, שיצא בשיר נגד הענקת אות מילחמת יום-הכיפורים ל**משה דיין**, שירת באותה מילחמה, כקצין-התרבות במרחב-שלמה.

בת-שבע שרף שרף תרבות לעירות-פיתוח, אמר נער מאחת העיריות: "אתם מדברים על השראה, הרצאות וקונצרטים - האם שאלתם מישהו בעירות-הפיתוח אם יש באפשרותו לרכוש כינור או פסנתר? אם תתנו כלים, אז תבוא ההשראה." **קן הקוקיה** (ברוך לחוסר הטגור), סיפורו של **קן קייזר** שזכה בארבעה פרסי-אוסקר בגירסתו הקולנועית, עומד לראות-אור בשבועות הקרובים בתרגום עיברי. בימים אלה יצא-לור בצרפת, בתרגום, הספר שואה 2 של **עמוס קלין**, הספר תורגם בידי **כריסטיאן רושפור**, שסיפרה מנוחת הלחם תורגם בשעתו לעיברית. בניגוד למרבית מתרגומי הסיפור העיברית בשנים האחרונות, המסובסדים על-ידי גורמים ציבוריים, הרי תרגום סיפורו של קינן, יצא-לור על בסיס מיסחרי. אחרי שראשה-המשלה **יצחק רבין** גילה את קירבתו למוות, והשתתף במסיבה לרגל הופעת ספר מאת **עמוס אטינגר**, הואילה ראשה-המשלה-לשעבר **גולדה מאיר** להמחיש את חזרתה לחיים-הפוליטיים, ולכבד בנוכחותה מסיבת-קוקטיל סיפורית בגלריה תוראל בתלאיבי, זאת, לרגל צאת-לור של ספריה-שירים איש ציפה בפנים שאלוה, מאת איש גלריה-ל-

